

mindst retsvæsenets, ofte meget komplicerede; men bogens disposition letter ikke dette for læseren.

Ved hjælp af den detaljerede indholdsoversigt kan man dog til en vis grad orientere sig i bogen. Og et person- og stednavneregister – desværre ikke et sagregister – gør det muligt at finde frem til relevant materiale i denne værdifulde stofsamling.

Ole Degn

Alfred Kaae: Hover. Sognet ved åen. Hing herred, Ringkøbing amt (udgivet af Hover sogneråd pr. Spjald 1967) 336 s.

Lærer Kaaes skildring af Hover sogn adskiller sig vel ikke fra de bøger, han har skrevet om Torsted (1945), Låsby (1948), Ulfborg (1952 og 1956) og Lem (1962); men stadig må man imponeres over det store kildemateriale, han overkommer at gå igennem, og den levende og letflydende stil, han formår at omsætte sit råmateriale i. Det siger sig selv, at så stort et værk om så lille et område fortrinsvis påkalder sig lokal interesse. På den anden side indeholder det en lang række oplysninger af almen karakter, som man nok kunne ønske det muligt at tværregistrere på en eller anden måde, således at de kunne virke som igangsættere for andre. Man kan her pege på f. eks. den gennemgang, der er foretaget af kirkeregnskaber og tingbøger. Bogen vrimler med navne, og det er synd, at der ikke er blevet råd eller tid til et register. Noterne er yderst beskedne, en god halv side, og det oplyses ikke om alle arkivalier, hvor de beror. Til gengæld er der, som i Kaaes øvrige bøger, mange af hans egne yndefulde, sikre tuschtegninger.

Finn H. Lauridsen

J. Chr. Sixhøj: Viborg Katedralskoles dimittender 1630–1879. (Viborg byhistoriske arkiv, 1968). 220 s.

Bogen, der er udgivet af adjunkt Carl E. Jørgensen, gengiver et manuskript efterladt af lektor J. Chr. Sixhøj. Der gives en kronologisk fortegnelse over dimittenderne (den suppleres med registre); om den enkelte bringes korte biografiske data med henvisning til kilderne for disse. I en lang række tilfælde er der tillige korte, karakteriserende oplysninger fra kilderne, når disse ikke er tilgængelige i gængse opslagsværker. Bogen rummer således et betydeligt stof, som vil kunne komme mange til nytte. Det ville have været en væsentlig værdiforøgelse, hvis der ud over registrene over dimittenderne tillige havde været et generelt personregister og et stedregister.

Vagn Dybdahl

Anders Enevig: Sigøjnere i Danmark. (Fremad, 1969). 106 s.

Med sit tidligere dokumenterede kendskab til og sin indføling med isolerede sociale grupper i vort samfund har Anders Enevig gode forudsætninger for at tage vort begyndende sigøjnerproblem op til behandling. Hans let tilgængelige fremstilling henvender sig til et stort publikum, og den vil bidrage til at skabe større forståelse for sigøjnernes fremtræden og vilkår.

Anders Enevig giver i bogens første tredjedel et kort rids over sigøjnernes historie i Danmark, idet han især beskæftiger sig med forholdene efter 1875, da fremmedloven kom; han viser, hvorledes den hårdhændede administration af denne lov gennem det 1911 oprettede statspoliti med-

førte, at vi i dette århundrede ikke har fået noget sigøjnerproblem. Politichef V. H. Mensen, der ledede statspolitiet til 1933, havde en indstilling til sigøjnerne, der kom til udtryk på følgende måde: Smid dem ud først. Så kan vi tale om det bagefter!

I resten af bogen gives der en noget spinkel fremstilling af sigøjnerkulturen samt en reportageagtig skildring af de ubehagelige begivenheder i 1968, da sigøjnere kom i vanskeligheder mange steder i landet. Det er forfatterens opfattelse, at en smule sanitær bistand til sigøjnerlejrene og en rimelig fortolkning af næringsloven vil løse de fleste problemer. Da vort sigøjnertal er så lille, skulle vi ikke med det første komme til at stå over for de langt vanskeligere assimileringsproblemer.

Ib Gejl

Peter Kier: Min rejse gennem jordelivet. Udg. af Jens Holdt og Hans Hejselbjerg Paulsen. (Skrifter udgivne af Historisk Samfund for Sønderjylland, nr 39, 1968). 306 s.

En af de betydeligste præster i Nordslesvig i de første årtier af 1800-tallet var Østerløgum-præsten Peter Kier (1771–1834). I den sidste del af sit liv arbejdede han på en fremstilling af sin slægts og sit eget livs historie. Tanken med værket var, at det skulle være et åndeligt testamente for hans børn. Indtil kort før sin død i januar 1834 skrev han på manuskriptet, som aldrig afsluttedes.

Efter en omtumlet skæbne havnede manuskriptets to bind hos frimenighedspræst Thade Petersen. Fra ham gik det til landsarkivet i Åbenrå, hvor det nu befinder sig.

Skønt Kiers modersmål og omgangssprog var dansk, og skønt han

livet igennem udførte sine kirkelige tjenester på dansk, er erindringerne skrevet på et formfuldendt tysk. Andre af Kiers efterladte arbejder og bevarede breve fra hans hånd er på dansk, som han beherskede lige så fuldt som tysk og latin. Om han ved at skrive memoirerne på tysk har villet understrege det lidt hemmelighedsfuldt gedulgte, der ligger i, at alle stednavne og personnavne er konstruerede dæknævne, får stå hen. Under alle omstændigheder er hans vekslen mellem sprogene et typisk udtryk for den sproglige situation i datidens Slesvig.

Kiers livrejse foreligger nu i en smuk udgave i dansk oversættelse ved afdøde provst, dr. theol. Jens Holdt og sognepræst, dr. theol. H. Hejselbjerg Paulsen. Hvordan arbejdet har været fordelt mellem de to fremgår ikke klart af udgaven, bortset fra, at dr. Holdt har signeret indledningen. Men man gætter næppe fejl, når man går ud fra, at de omhyggelige noter og den besværlige opløsning af alle dæknavnene skyldes dr. Hejselbjerg Paulsen, der selv stammer fra Østerløgum. I et tillæg er gengivet Peter Kiers stednavne-betegnelser med opløsningserne, og bogen slutter med en oversigt over Kiers efterladte manuskripter.

Når man nu ikke har villet eller turdet udgive værket i den tyske original – og man forstår godt betænkeligheden herved – må det siges at være en perfekt udgave af Peter Kiers rejse gennem jordelivet. Bogens værdi ligger i dens billede af livet i et nordslesvigsk sogn omkring 1800 og af tilværelsen i en præstegård på landet. Navnlig har første dels barndoms- og ungdomserindringer sammen med anden dels skildring af præste- og lærergerningen i Østerløgum interesse. Det snævert lokalhi-